

UNIVERZITA TOMÁŠE BATI VE ZLÍNĚ
TECHNOLOGICKÁ FAKULTA
Institut mezinárodních studií Brno

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Brno 2006

Kateřina Březná

UNIVERZITA TOMÁŠE BATI VE ZLÍNĚ
TECHNOLOGICKÁ FAKULTA
Institut mezinárodních studií Brno

Trestná činnost cizích státních příslušníků
na území ČR

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Vedoucí bakalářské práce:
PhDr. Antonín Olejníček

Vypracovala:
Kateřina Březná

Brno 2006

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma „Trestná činnost cizích státních příslušníků na území ČR“ zpracovala samostatně a použila jen literaturu uvedenou v seznamu literatury, který je v práci uveden.

.....
Kateřina Březná

Poděkování

Děkuji panu PhDr. Antonínu Olejníkovi za velmi užitečnou metodickou pomoc, kterou mi poskytl při zpracování mé bakalářské práce.

Brno, 1.dubna 2006

Kateřina Březná

OBSAH

Úvod	1.
1. Migrace obyvatel	3.
1.1. Historie migrace obyvatel	3.
1.2. Trendy současné světové migrace	4.
1.3. Migrace a Evropská unie	5.
2. Legislativa vztahující se k problematice menšin v ČR a v EU	7.
2.1. Mezinárodní legislativa	7.
2.2. Dokumenty OSN	8.
2.3. Předpisy Evropské unie	9.
2.4. Dokumenty Rady Evropy	9.
2.5. Česká legislativa a ochrana menšin	11.
2.6. Práva národnostních menšin a občanská společnost	12.
3. Právní základy pobytu cizinců na území České republiky	13.
3.1. Pobyt cizinců na území České republiky	14.
3.2. Cizinci s povoleným trvalým pobytem	17.
3.3. Nelegální migrace, pracovní (ekonomická) migrace a cizinci hledající v ČR ochranu před pronásledováním	19.
3.4. Azylové řízení	22.
3.5. Žadatelé o azyl	26.
3.6. Migrace z východní Evropy – Ukrajinci a Bulhaři	27.
4. Trestná činnost cizinců v České republice	31.
4.1. Princip vázanosti zákonem	31.
4.2. Struktura odhalených trestných činů	32.
4.3. Organizovaný zločin	33.
4.4. Drogy	36.
5. Cesty snižování trestné činnosti cizinců v České republice	39.
Závěr	44.
Resumé	45.
Anotace	46.
Literatura a prameny	47.
Seznam příloh	49.

Úvod

Vzhledem k tomu, že jsem zaměstnána jako státní zaměstnanec u České policie s působností inspektora na referátu cizinecké a pohraniční policie, není mi otázka migrace a trestné činnosti cizinců cizí. Proto jsem si k vypracování závěrečné bakalářské práce vybrala právě toto téma. Cílem zde tato práce nemá najít návod k odstranění trestné činnosti cizinců v ČR, neboť toto by bylo vzhledem k současným poměrům nereálné. Ale mým cílem, jde o popis situace, která v dnešní společnosti existuje a cest, které mohou vést ke zmírnění negativních stránek tohoto procesu, s tím, že cizinci zde budou s námi žít vždy, záleží jen na společné cestě postojů jak.

Důsledkem přechodu k tržní ekonomice a parlamentní demokracii namísto direktivního komunistického řízení byla mimo jiné i zásadní změna zahraničně politické orientace naše země a způsob ochrany jednotlivých hranic. Pro české občany vyjíždějící do zahraničí byla zrušena vízová povinnost s celou řadou vyspělých demokratických zemí a byla zrušena veškerá dřívějších jedno či oboustranných restriktivních opatření pro výjezd za hranice jako takové. Současně také došlo ke zrušení restriktivních opatření procestování občanů většiny dalších zemí z bývalého sovětského bloku a to jak ze zemí bývalého Společenství nezávislých států, tak ze zemí Balkánského poloostrova. V období porevolučního otvírání se světu však došlo ze strany příslušných orgánů ČSFR respektive ČR k uvědomění si některých nových rizik, které následně vzniknou v důsledku zvýšené propustnosti zejména východních hranic bez adekvátních vízových a legislativních opatření. Ta byla učiněna až v relativně nedávné době.

Vzhledem k relativnímu vysokému ekonomickému standardu, politické stabilitě a rychlému směřování České republiky do evropských struktur v období posledních deseti let se pochopitelně Česká republika stala významnou cílovou resp. přechodnou stanicí pro ekonomické a sociální migrační vlny z řady bývalého Sovětského Svazu a Balkánského poloostrova, ale i z některých mimoevropských převážně asijských zemí.

Důvodem byly nejenom primárně ekonomické snahy jednotlivých emigrantů zlepšit svou životní úroveň a najít nové možnosti pracovního uplatnění, ale také pochopitelně i reakce na řadu válečných konfliktů, které v jednotlivých oblastech, zejména na Balkánském poloostrově v posledních deseti letech probíhaly. Je pochopitelné, že problém legálního i ilegálního přistěhovalectví a emigrace sebou nese značnou ekonomickou, sociální i psychologickou zátěž pro každou cílovou i tranzitní zemi. Do hry tak vstupuje například ochrana pracovního trhu, demografické záležitosti, etnické záležitosti, regionální a státní náklady související s naplňováním mezinárodních závazků České republiky týkající se například přijímání uprchlíků žádající o azyl v České republice a v neposlední řadě je též ne nepodstatným problémem rostoucí kriminalita související s patologickými jevy, které s sebou každá migrační vlna přináší.

1. Migrace obyvatel

1.1 Historie migrace obyvatel

Viděno z širšího, zejména mravního a etického hlediska, při hledání přístupů k dané problematice se zde dostávají do konfliktu některá přirozená práva a zájmy. Mezi *ius naturale*, tedy mezi práva vyplývající z lidské přirozenosti, odedávna patří právo na svobodný pohyb a pobyt, možnost změnit své bydliště i v zemi, ve které jedinec žije. V dobách, kdy člověk poprvé dosáhl vývojového stupně homo sapiens, nebýval trvale připoután na jedno místo, k jedné oblasti. Rodiny i celé kmeny a rody podle potřeb i několikrát za rok měnily místo svého pobytu, v závislosti na přírodních podmínkách, roční době, možnostem uživit se na daném teritoriu i z hlediska nebezpečství, která se mohla na daném místě vyskytnout. Desítky, ba stovky tisíc lidí putovalo z místa na místo, přes hory, řeky i údolí, neboť v tehdejších dobách ještě neexistovaly hranice, státy, ba ani města. Tak tomu bylo v dobách, kdy v lidském společenství platila výhradně práva přirozená, tedy práva spočívající na apriorních principech lidského bytí. Později, kdy vývoj lidstva dospěl dále a vznikla potřeba vytvořit a kodifikovat právo pozitivní, došlo paradoxně s rozvojem civilizace, tj. s vznikem měst a států a s rozvojem zemědělství a obchodování i k prvním omezením přirozených práv lidských. Mezi nimi bylo i právo na svobodný pohyb a pobyt. Jedinec byl připoután k půdě, ke své vesnici, obci či městu, později samozřejmě i k vládcům, pánům či dokonce těm, kteří ho jako otroka či nevolníka vlastnili. Přirozené lidské právo na svobodu pobytu a pohybu se tedy od té doby stalo výsadou, která se pojila a dodnes ještě v některých zemích pojí s občanstvím, majetkem či stavem.

1.2 Trendy současné migrace

Po pádu „železné opony“ se začátkem 90. let minulého století zdálo, že nastává zlatý věk demokracie, plného respektování lidských práv a společné mezinárodní spolupráce s cílem odstranit zbývající globální problémy. Brzy se ovšem vynořila celá řada rizik, kterým se buď do té doby s ohledem na souboj dvou supervelmocí a vojensko politických bloků nevěnovala taková pozornost, popřípadě vzniklá právě jako jeden z důsledků konce studené války. Jsou to taková regionální i globální rizika, jako jsou lokální a občanské války, náboženské a národnostní konflikty, rozdíly mezi tzv. Severem a Jihem, otázky spojené s ochranou životního prostředí a vyčerpáváním přírodních zdrojů planety a kromě dalších i rizika spojená s migrací, ať již jde o migraci politickou či ekonomickou, uprchlictví v důsledků válečných a národnostních konfliktů atd. Jedno z přirozených lidských práv, tj. právo na svobodu pohybu a pobytu, resp. *ius asyli* se opět dostalo do konfliktu se zájmy jednotlivých států a nadnárodních společenství na *ius intercessionis* prostřednictvím *ius legis ferendae* právě proti stále stoupajícím vlnám migrantů a uprchlíků z nejrůznějších částech světa. Je zde tudíž jinak řečeno konflikt zájmů, tj. mezi zájmy jednotlivých států, které jsou buď cílovou, popř. transitní zemí migrantů a uprchlíků, na zachování bezpečnosti, sociálního i etnického smíru, zaměstnanosti vlastních občanů a v neposlední řadě i vlastního ekonomického blahobytu s přirozenými zájmy a právy lidí na to vést šťastný a bezpečný život, slušně bydlet, vzdělávat sebe a své děti, pracovat za odpovídající mzdu a v neposlední řadě i na zachování toho práva, které je např. v naší Listině základních práv a svobod vyjádřeno v článku čtrnáctém odstavci prvním.

1.3 Migrace a Evropská unie

Naše země směřuje do společnosti evropských zemí, které důsledně zastávají principy demokracie a ochrany lidských práv. v podstatě ve všech členských zemích tohoto společenství, tj. EU, žijí dnes velké skupiny obyvatelstva různé národnosti nebo etnického původu. Země EU si již dlouho uvědomují, že řešení problematiky spojené s migrací těchto národnostních a etnických skupin není v silách jednotlivých národních států, ale že je nutné vytvořit ucelenou strategii vyrovnání se s důsledky minulé i budoucí migrace. Vznikla tudíž celá řada orgánů EU, která se systematicky zabývají analýzou řady jevů s migrací spojených a připravují projekty týkající se vztahů mezi komunitami. I v České republice tudíž musíme pochopit, že daná problematika již překročila rámec provádění operativních opatření a činností zaměřených na pomoc migrantům a uprchlíkům, jak se tomu dnes u nás děje, ale že je třeba přistupovat k tomuto veřejnému politickému problému komplexně. To znamená, že musíme přijmout obdobný přístup, jako je tomu v EU, kde se pro to vžil velmi výstižný výraz „community relations„. Tento termín zahrnuje veškeré vztahy mezi domácím obyvatelstvem zemí EU a různými etnickými skupinami nebo skupinami migrantů a uprchlíků.

Skutečně prvním praktickým krokem k jednotné migrační politice členských zemí Evropské unie však byla až Schengenská smlouva. Jejím cílem bylo vytvoření předpokladů pro svobodný pohyb občanů signatářských zemí a postupnému odstranění vnitřních hranic mezi členskými státy. V této smlouvě, která byla podepsána 14.června 1985 v Schengenu, se Belgie, Francie, Lucembursko, Německo, Nizozemí a další členské státy zavázaly, že postupně odstraní hraniční kontroly na společných hranicích a zavedou svobodu pohybu pro všechny osoby, které jsou občany signatářských členských států Schengenské smlouvy nebo občany ostatních členských zemí EU.

19.června 1990 byla pak těmito pěti zeměmi podepsána Prováděcí úmluva k Schengenské smlouvě, která zakotvuje konkrétní podobu a garance pro realizaci svobody pohybu mezi signatářskými zeměmi. Prováděcí úmluvu musí ratifikovat parlamenty členských zemí, neboť obsahuje ustanovení zaměřená na zabezpečení kontroly pohybu osob překračujících hranice, policejní přeshraniční spolupráci v oblasti pátrání a sledování a dalších opatření, která doplňují příslušné národní

právní normy členských zemí. K první pěti členských zemí Schengenské zony se později připojily Itálie (1990), Španělsko a Portugalsko (1991), Řecko (1992). Rakousko (1995), Švédsko, Finsko a Dánsko (1996). Island a Norsko jsou přidruženými účastníky této „Prováděcí úmluvy„. Velká Británie s některými opatřeními týkajícími se dané problematiky nesouhlasila a tudíž není signatářskou zemí. Schengenská smlouva a její „Prováděcí úmluva„ spolu s rozhodnutím a prohlášením Schengenského výkonného výboru vytváří tzv. Schengenské acquis. Při přípravě Amsterodamské smlouvy bylo rozhodnuto začlenit Schengenské acquis do práva Evropské unie s platností od 1.května 1999, protože se dotýkají oblasti, která je jedním ze základních předpokladů pro jednotný trh v EU, tj. volného pohybu osob. Rada ministrů členských zemí přijala opatření k implementaci Schengenského acquis. Rozhodla o tom, že část z nich bude zařazena pod novou Hlavu 4, nazvanou „Vízová, azylová, přistěhovalecká a jiné politiky vztahující se k volnému pohybu osob„ Smlouvy o Evropském společenství, a část bude spadat pod Hlavu 6, vymežující „policejní a justiční spolupráci v trestních věcech„ Smlouvy o Evropské unii. Právní začlenění Schengenského acquis do práva EU bylo doprovázeno i integrací institucí. Rada ministrů převzala pravomoci Schengenského výkonného výboru a generální sekretariát Rady převzal agendu Schengenského sekretariátu.

2. Legislativa vztahující se k problematice menšin v ČR a EU

2.1 Mezinárodní legislativa

Mezinárodní deklarace, úmluvy a evropské předpisy.

Právy menšin a jejich celkovým postavením a ochranou se zabývá několik významných mezinárodních dokumentů. Např.:

- Deklarace o právech osob příslušejících k národnostním, náboženským a jazykovým menšinám (OSN, 1992).

- Mezinárodní pakt o ochraně občanských a politických práv (OSN, 1966).

/ Mezinárodněprávní dokument přijatý Valným shromážděním OSN v roce 1966, v České republice vyhlášen pod č.120/1976 Sb. v České republice je na základě článku 10 Ústavy jakožto Parlamentem ratifikovaná a vyhlášená mezinárodní smlouva bezprostředně závazný a má přednost před zákonem. Tento dokument představuje závaznou kodifikaci občanských a politických práv a svobod a kontrolních mechanismů zajišťujících jejich respektování./.

2.2 Dokumenty OSN

- Úmluva o odstranění všech forem rasové diskriminace (OSN, 1965). / Mezinárodní smlouva o lidských právech, která primárně zavazuje státy na mezinárodněprávní úrovni k tomu, aby v ní obsažená práva zabezpečily svými vnitrostátními zákony a případně i dalšími nelegislativními prostředky. V České republice je Úmluva jakožto Parlamentem ratifikovaná a vyhlášená mezinárodní smlouva na základě článku 10 Ústavy České republiky bezprostředně závazná a má přednost před zákonem. Úmluva obsahuje v článku 1 definici pojmu rasová diskriminace a zavazuje signatářské státy k přijetí opatření (zčásti v úmluvě definovaných a zčásti jen obecně nastíněných v oblasti právní, společenské, výchovné a vzdělávací) k jejímu potlačování. Připouští pozitivní diskriminaci. Československo podepsalo úmluvu v r.1966, pak byla publikována pod číslem 95/1974 Sb./.

- Evropská úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod. / Vyhlášená pod číslem 209/1992 Sb., zaručuje základní lidská práva např. právo na život, zákaz mučení, zákaz otroctví a nucené práce, právo na svobodu a osobní bezpečnost, svobodu myšlení, svědomí a náboženského vyznání. Mezi nimi například právo menšin jednat v úředním styku v jejich jazyce, stejně jako právo každého na tlumočnicka. Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod byla podepsána v roce 1950 v Římě a v platnost vstoupila, po ratifikaci deseti státy, v září 1953. V ČR byla přijata 18.března 1992 a vyhlášena pod č. 209/1992 Sb. Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod je pravděpodobně nejvýznamnější mezinárodní smlouvou o lidských právech, a to zejména díky účinné soudní kontrole jejího dodržování, kterou zajišťuje Evropský soud pro lidská práva sídlící ve Štrasburku./.

2.3 Předpisy Evropské unie

- Charta základních práv Evropské unie. / Charta je založena na smlouvách Společenství, na mezinárodních úmluvách, jako je například Evropská úmluva o lidských právech z roku 1950 nebo Evropská sociální charta z roku 1989, dále na ústavních tradicích členských států Unie a na různých deklaracích Evropského parlamentu. Charta je tematicky rozdělena do šesti sekcí týkající se důstojnosti, svobod, rovnosti, solidarity, občanských práv a spravedlnosti. Význam Charty tkví v tom, že vůbec poprvé byla do jednoho textu shrnuta veškerá osobní, občanská, politická, ekonomická a sociální práva a svobody. Ustanovení Charty se přímo vztahují jen na instituce a orgány Evropské unie, na členské státy pouze tehdy, pokud dochází k aplikaci práva Unie./.

2.4 Dokumenty Rady Evropy

- Rámcová úmluva o ochraně národnostních menšin (RE, 1995). / Rámcová úmluva o ochraně národnostních menšin je považována za klíčový dokument v oblasti garance práv národnostních menšin. Jménem České republiky byla Úmluva podepsána ve Štrasburku dne 28.4.1995 a pro Českou republiku vstoupila v platnost dnem 1.4.1998. jakožto Parlamentem České republiky schválená mezinárodní smlouva ve smyslu článku 10 Ústavy ČR je bezprostředně závazná a má přednost před zákonem. Rámcová úmluva mimo jiné stanoví, že „ochrana národnostních menšin práv a svobod příslušníků těchto menšin tvoří nedílnou část mezinárodní ochrany lidských práv a jako taková spadá do rámce mezinárodní spolupráce, a dále že „každý příslušník národnostní menšiny má právo svobodně si zvolit, zda chce či nechce být za takového příslušníka považován, a žádná nevýhoda nesmí vzejít z této volby nebo z výkonu práv s ní spojených,,.

Státy, které přijaly Rámcovou úmluvu, se mimo jiné zavazují: podporovat podmínky nezbytné k ochraně a rozvíjení kultury a zajistit ochranu identity

národnostních menšin, jejich jazyka, vyznání a tradic; přijmout vhodná opatření na ochranu osob, které mohou být vystaveny hrozbám nebo aktům diskriminace, nepřátelství nebo násilí v důsledku své etnické, kulturní, jazykové nebo náboženské identity; zajistit příslušníkům národnostních menšin svobodu shromažďovací, sdružovací, svobodu slova a vyznání; umožnit užívání menšinových jazyků v soukromí i na veřejnosti i v úředním styku, uznat právo užívat jména v menšinovém jazyku; zajistit podmínky pro výuku menšinových jazyků a získávání vzdělání v nich./.

- Evropská charta regionálních a menšinových jazyků. / Tato smlouva byla uzavřena na půdě Rady Evropy v roce 1992. Nebyla Českou republikou dosud ratifikována a vyhlášena, a proto zatím nemůže působit na vnitrostátní právo, resp. není bezprostředně závazná. Při ratifikaci této smlouvy musí každý stát přesně vymezit, na které jazyky se tato smlouva vztáhne. Obecně lze říci, že Charta podporuje státy v tom, aby přijaly opatření ve prospěch užívání neoficiálních jazyků ve veřejném životě, v oblasti vzdělávání, justice, administrativy a veřejných služeb, médií, kulturních činností a zařízení, v sociálním a ekonomickém životě. Charta mimo jiné zavazuje smluvní státy k tomu, aby zajistily podmínky pro výuku a studium těchto jazyků, aby šířily osvětu o vzájemném respektu a porozumění mezi jednotlivými skupinami, aby podpořily kulturní a vydavatelské aktivity na podporu menšinových jazyků. Smluvní strany se také zavazují, že vyloučí jakoukoli diskriminaci a přijmou „zvláštní opatření“, na podporu rovnosti mezi mluvčími těchto jazyků a ostatní populaci./.

2.5 Česká legislativa a ochrana menšin

- Česká legislativa. / Současná Ústava ČR (čl.10) stanoví, že vyhlášené mezinárodní smlouvy, k jejichž ratifikaci dal Parlament souhlas a jimiž je Česká republika vázána, jsou bezprostředně závazné a mají přednost před zákonem. Tzn., že tyto smlouvy mají přednost před obyčejnými zákony a tyto zákony s nimi nesmějí být v rozporu. Okruh smluv, k jejichž ratifikaci je třeba souhlasu Parlamentu, je vymezen v čl.49 Ústavy./.

- Listina základních práv a svobod. / Listina základních práv a svobod je založena na obecných ideách demokratického právního státu a byla přijata dne 1.9.1991 jako federální ústavní zákon. Po vzniku samostatné ČR byla Listina základních práv a svobod opět v nezměněné podobě vyhlášena (2/1993 Sb.) a převzata do ústavního pořádku ČR (č.3 a čl.112 odst.1 Ústavy ČR – 1/1993 Sb.). listina základních práv a svobod má právní sílu ústavního zákona. Základní práva a svobody zaručuje Listina všem bez rozdílu pohlaví, rasy, barvy pleti, jazyka, víry a náboženství, politického či jiného smýšlení, národního nebo sociálního původu, příslušnosti k národnostní či etnické menšině, majetku, rodu nebo jiného postavení (čl.2 odst.1). současně obecně stanoví, že nikomu nesmí být způsobena újma na právech pro uplatňování jeho základních práv a svobod (čl.3 odst.3). tím je zakázána diskriminace z národnostních, rasových, etnických a jiných důvodů, pokud jde o základní práva a svobody. Listina Základních práv a svobod stanoví, že se zavazuje jakékoli ovlivňování tohoto rozhodování a všechny způsoby nátlaku směřujícího k odnárodňování.

- Trestní právo České republiky. / Chrání výslovně také práva související s národností nebo příslušností k určité rase.

- Trestní zákon (č.140/1961 Sb.) definuje jako trestný čin také : užití násilí proti skupině obyvatel nebo jednotlivci nebo vyhrožování usmrcením, ublížením na zdraví nebo způsobení škody velkého rozsahu pro jejich národnost nebo rasu (§196); veřejné hanobení některého národa, jeho jazyka nebo některé rasy (§198); veřejné podněcování k nenávisti k některému

národu nebo rase nebo k omezování práv a svobod jejich příslušníků (§198); podporu a propagaci hnutí směřujících k potlačení práv a svobod člověka (§260,261a 261a)/.

2.6 Práva národnostních menšin a občanská společnost

- Zákon č.273/2001 Sb., o právech příslušníků národnostních menšin. / Tento zákon upravuje podrobnosti požívání práv zaručených v Listině základních práv a svobod. Národnostní menšina je zde definována jako společenství občanů ČR žijících na území současné ČR, kteří se odlišují od ostatních občanů zpravidla společným etnickým původem, jazykem, kulturou a tradicemi, tvoří početní menšinu obyvatelstva a zároveň projevují vůli být považováni za národnostní menšinu za účelem společného úsilí o zachování a rozvoj vlastní svébytnosti, jazyka a kultury a rovněž za účelem vyjádření a ochrany zájmů svého společenství, které se historicky vytvořilo./.

Důvodem pro specifické ustanovení tzv. menšinových práv je skutečnost, že kulturní, náboženská či fyzická odlišnost jde často ruku v ruce se společenským znevýhodněním či diskriminací. Občanská multikulturní společnost by však měla být schopna zajistit, aby různým jedincům navzdory jejich vzájemným odlišnostem byla umožněna rovnost příležitostí ve všech společenských sférách. K tomu může dopomoci i takový přístup policie, který bude respektovat charakter konkrétních odlišností lidí, kteří sice žijí na území ČR, avšak mnohdy zde nejsou považováni za plnohodnotné obyvatele.

Na území ČR žijí dlouhodobě národnostní menšiny (bulharská, chorvatská, maďarská, německá, polská, romská, rusínská, ruská, řecká, slovenská a ukrajinská, moldavská), které nemají své zastoupení v Radě vlády pro národnostní menšiny. Nejpočetnější menšinou (alespoň podle kvalifikovaných odhadů odborníků) je potom romská národnostní menšina.

3. Právní základy pobytu cizinců na území České republiky

V současné době pobyt cizinců na území ČR řeší zákon č. 326/1999 Sb. účinný od 1.1.2000 a který zatím prošel asi deseti změnami. Cizincem se podle tohoto zákona rozumí osoba, která není státním občanem ČR, včetně občana Evropské unie. Z působnosti tohoto zákona jsou vyjmuti cizinci, kteří požádali Českou republiku o ochranu formou azylu a cizinci, kterým byl azyl přiznán.

Toto jsou některé právní předpisy, které tuto problematiku řeší :

- ❖ zák.č. 1/1991 Sb., Ústava ČR (v ní pak hl.1, čl.12 o nabývání a pozbývání státního občanství
- ❖ zák. č. 8/1993 Sb., Listina základních práv a svobod
- ❖ zák. č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky
- ❖ zák. č. 325/1999 Sb., o azylu
- ❖ zák.č. 71/1967 Sb., o správním řízení
- ❖ zák.č. 216/1991 Sb., o cestovních dokladech a cestování do zahraničí
- ❖ zák. č. 40/1993 Sb., o nabývání a pozbývání státního občanství České republiky
- ❖ sdělení MZV č. 208/1993 Sb., o sjednání Úmluvy o právním postavení uprchlíků a protokolu týkajícího se právního postavení uprchlíků

3.1 Pobyt cizinců na území ČR

Přístup k cizinecké problematice vedl k přijetí nového přísnějšího *zákona o cizincích č. 326/1999Sb.*, který byl přijat 30.listopadu 1999 a nahradil už nepostačující *zákon č. 123/1992 Sb.*. V současnosti již i nový zákon prošel novelizací *zákony č. 140/2001 Sb., č. 151/2002 Sb., č. 217/2002 Sb., č. 222/2003 Sb.*

Zákon o cizincích je členěn do šesti částí a 19 hlav. Část první se zabývá problematikou cizinců, část druhá a následující novelizují zákony o policii České republiky, o správních poplatcích, o cestovních dokladech, občanský soudní řád a konečně část šestá obsahuje závěrečná ustanovení. Zákon o pobytu cizinců na území České republiky stanoví podmínky vstupu cizince na území, jeho pobytu na něm a vycestování z území a vymezuje působnost Policie České republiky, Ministerstva vnitra a Ministerstva zahraničních věcí v této oblasti státní správy. Cizincem se rozumí fyzická osoba, která není občanem České republiky. Z působnosti zákona jsou vyjmuti cizinci, kteří požádali Českou republiku o ochranu formou azylu a cizinci, kterým byl azyl přiznán. Také se zákon nevztahuje na cizince, kteří se zdržují na území na základě zvláštního předpisu upravujícího přechodný pobyt cizích ozbrojených sil.

Pobyt cizinců v souladu s právním řádem ČR

První skupinu tvoří cizinci, kteří pobývají na území legálně. Jsou to cizinci, kteří na území vstoupí přes hraniční přechod, kde bývají podrobeni hraniční kontrole. Tito cizinci jsou rozděleni do třech skupin, podle podmínek, za kterých mohou vstoupit a pobývat na území České republiky.

a) cizinci bez vízové povinnosti

- i když to v zákoně není výslovně uvedeno, předpokládá se, že cizinci všech států světa by měli být vybaveni při vstupu na území vízem. Výjimku povolují pouze mezinárodní smlouvy nebo vláda svým nařízením (ve Sbírce zákonů

publikováno formou nařízení vlády o zrušení vízové povinnosti) nebo jde-li například o speciální osoby jako letec a personál mezinárodní letecké linky a podobně.

Po přijetí do Evropské unie je Česká republika vázána příslušnými předpisy, které jsou pro všechny členské státy závazné (tyto předpisy obsahují výčet států, jejichž státní příslušníci jsou od vízové povinnosti osvobozeni). Občané členských států Evropské unie mohou vstupovat a pobývat na území České republiky bez zvláštních omezení, a to pouze na základě cestovního dokladu tj.např. cestovního, diplomatického, služebního nebo úředního pasu nebo průkazu totožnosti. Bez ohledu na účel a dobu pobytu občané Evropské unie nepotřebují vízum.

b) cizinci s vízovou povinností

- cizinci s vízovou povinností mohou na území pobývat na základě udělených krátkodobých, dlouhodobých, diplomatických a zvláštních víz.

Mezi krátkodobá víza náleží letištní vízum (opravňuje cizince k pobytu v tranzitním prostoru mezinárodního letiště při čekání na další letecký spoj; vyhláška č. 86/2000 Sb., ve znění vyhlášky č. 46/2003 Sb stanoví státy, jejichž státní občané mohou pobývat v tranzitním prostoru mezinárodního letiště na území České republiky pouze na základě uděleného letištního víza), průjezdní vízum (opravňuje cizince k průjezdu územím České republiky z území jednoho státu na území jiného státu), vízum k pobytu do 90 dnů (opravňuje cizince k pobytu na území České republiky po dobu maximálně 3 měsíců.

Dlouhodobým vízem je „vízum k pobytu nad 90 dnů“ (opravňuje cizince k pobytu na území České republiky, který bude delší než 3 měsíce. Jeho platnost je maximálně 1 rok).

Poslední dva druhy víz tedy diplomatické a služební se udělují na základě oficiální žádosti – noty. Jejich platnost je určena dobou trvání pobytu za služebním účelem. Tato víza uděluje v zahraničí zastupitelský úřad, stejně jako většinu ostatních víz. Na území ale na rozdíl od jiných tato víza vydává Ministerstvo zahraničních věcí. Totéž ministerstvo prohlašuje víza za neplatná. Ostatní víza mají zákonem stanovenou platnost, která může být zkrácená či zrušena. Krátkodobá víza jsou většinou udělována za účelem turistiky. Dlouhodobá víza se udělují za účelem výdělečné činnosti či podnikání, nebo za studijním účelem.

- prvním ze zvláštních dlouhodobých víz je vízum za účelem strpění pobytu. Uděluje se cizincům, jímž k vycestování brání překážky ne jejich vůli nezávislá, nebo jejichž vycestování není možné. Vízum se stanovuje na dobu nezbytně nutnou, nejdéle však na 365 dnů, přičemž dobu platnosti lze opakovaně prodloužit.
- druhým ze zvláštních víz je vízum za účelem poskytnutí dočasné ochrany. Toto vízum uděluje policie na žádost cizince, který prchá ze státu, jehož je občanem nebo ze státu, který mu přiznal azyl nebo je-li bez státního občanství, ze státu posledního trvalého bydliště a to například před ozbrojeným konfliktem, občanskou válkou, z důvodu soustavného hromadného porušování lidských práv nebo prchá před živelnou pohromou. O tom, kterého státu se toto poskytnutí dočasné ochrany týká rozhoduje vláda svým nařízením.
- vízum se také uděluje manželé nebo svobodnému dítěti mladšímu 18-ti let cizince, kterému již dočasná ochrana poskytnuta byla.

Obecně lze říci, že pokud cizinec po podání žádosti o jakékoli vízum se zastupitelským úřadem nespolupracuje, nebo pokud nedodá všechny potřebné náležitosti, tento úřad mu vízum nevydá. Jednotlivé zastupitelské úřady mají určeny spádové oblasti států, pro které víza vydávají. Mimo toto dělení se ještě státy, jejichž občané mají vízovou povinnost, dělí na státy se *zvláštním* vízovým režimem a *speciálním* vízovým režimem. Pro praxi to přináší například takováto opatření : cizinec musí před vydáním víza složit peněžitou kauci, která bude v případě potřeby použita na jeho vrácení do vlasti nebo musí předložit platnou zpáteční letenku. Jedná se především o státy podporující teroristické organizace.

3.2 Cizinci s povoleným trvalým pobytem

Zvláštní skupinu cizinců tvoří cizinci, kteří mají povolen trvalý pobyt na základě povolení k pobytu. Povolení k pobytu vydává na základě rozhodnutí policie, kterým se cizinci přiznává právo trvalého pobytu na území České republiky. Toto povolení většinou vydává po splnění podmínky nepřetržitého pobytu s platným vízem nad 90 dnů, která je stanovena na 8 resp. 10let (dále se vyžaduje například znalost češtiny a skutečnost, že osoba nebyla v posledních 5 letech pravomocně odsouzena za úmyslný trestný čin). Této povinnosti může být cizinec ve zvláštních případech zbaven, například je-li manželem státního občana České republiky, osamělým rodičem starším 70-ti let státního občana České republiky a z jiných humanitárních důvodů. Udělování státního občanství upravuje zákon č. 40/1993 Sb. o nabytí a pozbytí českého občanství. Na udělení občanství není právní nárok.

K 13.12.2004 žilo v České republice podle údajů Policie České republiky 99 467 cizinců s povoleným trvalým pobytem. (Příloha č. II.) Podle údajů MPSV ČR je v ČR zhruba 53% cizinců z ekonomických důvodů. V roce 2004 bylo v České republice oficiálně registrováno zhruba 160 tisíc zahraničních pracovníků. Nejpočetnějšími skupinami cizinců s povoleným trvalým pobytem k 31.12.2004 v ČR byli státní příslušníci :

Vietnam	20 689	Rusko	5 592
Slovensko	16 976	Německo	3 530
Ukrajina	13 262	Bulharsko	2 326
Polsko	11 511	Srbska a Černé Hory	2 164

Neoprávněný pobyt cizinců v ČR

Nelegální migrací je všeobecně považováno za jeden z civilizačních fenoménů 21. století, vyvolává ohrožení vnitřní stability společnosti a ohrožuje bezpečnostní situaci zejména v cílových vyspělých zemích Evropské unie a, v tranzitních zemích středovýchodní Evropy. Souvisí s přeshraniční trestnou činností, organizovanou převaděčskou kriminalitou a obchodem s lidmi. Organizování nelegální migrace v uplynulých letech patřilo a v současnosti stále patří v rámci organizovaného zločinu k nejvíce ziskovým aktivitám.

Vedle „klasických“ převaděčských organizovaných zločineckých skupin existuje v České republice řada firem s českou, zahraniční i smíšenou personální strukturou a majetkovou účastí, které se na komerční bázi zabývají zajišťováním přepravy cizinců do české republiky včetně zprostředkováním zaměstnání, vyřizování cestovních a dalších dokladů potřebných k žádosti o udělení víza k pobytu nad 90 dnů, přičemž je zřejmé, že některé aspekty takového podnikání se pohybují na hranici zákona nebo i za ní. Vzhledem k dosavadním zkušenostem lze předpokládat, že stálý růst počtu cizinců pobývajících na území České republiky na základě víza k pobytu nad 90 dnů, povolení k dlouhodobému nebo trvalému pobytu a rozvoj jejich podnikatelských aktivit povede k tomu, že v následujícím období poroste v rámci nelegální migrace počet a nebezpečnost jevů spojených s pobytem cizinců na území České republiky oproti projevům nelegální migrace na státních hranicích.

3.3 Nelegální migrace, pracovní (ekonomická) migrace a cizinci hledající v ČR ochranu před pronásledováním

Nelegální migrací se v České republice rozumí případy nelegálního vstupu osob přes státní hranice na území daného státu z různých důvodů, případy nedovoleného způsobu opouštění státu, ale i případy nelegálního pobytu (porušení zákonem předepsané podmínky pro pobyt cizince). Jsou rozlišovány dvě základní kategorie : *A) nelegální migrace přes státní hranice ČR* a *B) nelegální migrace ve vnitrozemí ČR – porušování pobytového režimu*).

Během roku 2004 útvary Policie ČR registrovaly v souvislosti s nelegální migrací na území ČR 27 391 osob, z toho 10 695 osob v kategorii nelegální migrace přes státní hranice ČR a 16 696 cizinců v kategorii nelegální migrace – porušování pobytového režimu. V obou kategoriích byl zaznamenán meziroční pokles zjištěných osob, přibližně o 20 %.

Lze konstatovat, že pro cizince z kategorie nelegální migrace – porušování pobytového režimu je ČR zpravidla cílovou zemí, na jejímž území se zdržují, hledají si zaměstnání, začleňují se do již existujících komunit svých krajanů. Pokud setrvávají na území ČR nad rámec povoleného pobytu, bez cestovních dokladů, bez pracovního povolení a možnosti legální obživy, jejich pobyt často doprovází neoprávněný výkon výdělečné činnosti i páchaní trestné činnosti. Shodně jako v minulosti i v roce 2004 drtivou většinou mezi cizinci odhalenými při porušování pobytového režimu tvořili občané Ukrajiny, kteří byli zjišťováni při kontrolních akcích ve vnitrozemí i při odbavovacím procesu na hraničních přechodech při výjezdu z ČR.

Pro cizince z kategorie nelegální migrace přes státní hranice ČR je charakteristické, že České republiky využívají jako tranzitní území k cestě do západní Evropy a světa často, i s využitím azylové procedury. Statistiky v roce 2004 odrážejí změny související se vstupem ČR do EU, podle státní příslušnosti dominovali občané Ruska a Číny.

Významným fenoménem roku 2004 byl nárůst používání cizích, pozměněných a padělaných cestovních dokladů při nelegálním přechodu státních hranic ČR. Zejména po 1.5.2004 došlo k rozšíření možností osob, které doklady zneužívají, i

těch, které jim doklady obstarávají. Především občané Ukrajiny a Moldavska využívali zjednodušeného odbavování na hraničních přechodech pro občany členských států EU a používali doklady těchto zemí, zejména pak Polska a Litvy.

PRACOVNÍ (EKONOMICKÁ) MIGRACE.

Pracovní migrace z východní Evropy směrem na západ je jedním z důsledků politických, ekonomických a sociálních změn, k nimž došlo ve střední a východní Evropě v 90. letech 20. století. Politická svoboda, liberalizace trhu, svoboda pohybu a nerovnoměrné rozložení pracovních příležitostí vede ke vzniku spontánních pracovních migrací, které dříve prakticky neexistovaly. Zásadně se také změnil charakter pracovních migrací - zatímco do roku 1990 byli cizinci v ČR zaměstnávání téměř výlučně v rámci mezivládních obchodních kontaktů, od roku 1991 převažují individuální pracovní smlouvy.

Problematika zaměstnanosti cizinců je řešena v právní úpravě zaměstnanosti v zák. č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti.

Nejvyšší počet pracovních migrantů je v Praze, v severních Čechách, na severní Moravě a dále v západočeských a středočeských regionech, naopak nejméně ve východních a jižních Čechách.

Převažují migranti z východoevropských zemí, mezi nimiž tvoří nejvyšší procento muži v produktivním věku zastávající dělnické profese. Největší počty legálně zaměstnávaných přicházejí tradičně ze Slovenska, Ukrajiny a Polska. S těmito změnami byly také po roce 1990 uzavřeny mezivládní dohody o vzájemném zaměstnávání. Další dohody byly uzavřeny s VSR (1994), Ruskou federací (1998), Bulharskem (1999) a Mongolskem (1999).

CIZINCI HLEDAJÍCÍ V ČESKÉ REPUBLICCE OCHRANU PŘED PRONÁSLEDOVÁNÍM.

Specifickou kategorií cizinců pobývajících na území České republiky jsou cizinci hledající ochranu před pronásledováním v zemi svého státního občanství nebo posledního trvalého bydliště, jde-li o osoby bez státního občanství, nebo

cizinci tuto ochranu již požívající, tj. žadatelé o udělení azylu a azylanti. Účelem azylu jako formy mezinárodně právní ochrany je poskytnout ochranu cizincům pronásledovaným v zemi jejich původu za uplatňování politických práv a svobod nebo majícím v zemi jejich původu odůvodněný strach z pronásledování z důvodů rasy, náboženství atd

Nelegální forma migrace je vládou České republiky dlouhodobě řazena mezi priority bezpečnostní politiky v oblasti veřejného pořádku a vnitřní bezpečnosti. Problematika migrace se vzhledem k závaznosti stala každoročně předmětem jednání Bezpečnostní rady státu, vlády ČR, Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR. Nelegální migraci nelze chápat zúženě pouze jako nedovolené překročení státních hranic. Ve srovnání s projevy nelegální migrace na státních hranicích lze v následujícím období očekávat růst nebezpečnosti jevů spojených s nelegálním pobytem cizinců na území ČR. Současná situace v oblasti nelegální migrace potvrzuje, že prioritou bezpečnostní politiky v ČR, zemích EU i ostatních zemích světa nepochybně zůstane i v dalších letech.

3.4 Azylové řízení

Zvláštní skupinou tvoří cizinci, kteří hledají na území České republiky azyl. Problematika uprchlictví se v České republice po roce 1989 stala velmi aktuální. S nástupem demokracie se republika stala cílovou zemí pro mnoho uprchlíků. Ne všichni se však bezproblémově a vlastním přičiněním úspěšně integrují do rozsáhlých společenských vazeb. Zdroji integračního neúspěchu mohou být jazyková bariéra, posttraumatický stresový syndrom získaný negativní zkušeností ve své domovské vlasti, jehož příčinou může být přímé ohrožení života, a který nikdo v hostitelské zemi neřeší, ztráta sociálních vazeb.

Problematiku uprchlictví měl konečně řešit zákon č. 325/1999 Sb., o azylu a o změně zákona č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky, který nahradil už zcela nevyhovující zákon č. 498/1990 Sb., o uprchlících. Tento nový zákon azylu je již v souladu s obdobnými normami Evropské unie, proto také obsahuje tzv. doložku slučitelnosti, která svou existencí možnost zásadního rozporu s právem Evropské unie vylučuje. Vzhledem ke značnému zneužívání zákona o azylu byla potřeba jeho úpravy, která proběhla novelou č. 2/2002 s účinností od 1.2.2000. Ke zneužívání azylové procedury docházelo zejména odcházením žadatelů do privátního ubytování a tím i k možnosti vstoupit na trh práce na území ČR. Dle nynější úpravy mohou pracovat až žadatelé, kteří setrvají nejméně jeden rok v řízení o udělení azylu od data podání žádosti. Ubytování v soukromí je možné jen v případě, jestliže cizinecká policie na základě ověření uvedené adresy v místě bydliště a doložených předepsaných dokladů dá k tomu souhlas. Dříve stačilo čestné prohlášení žadatele, že se bude na uvedené adrese zdržovat, ale mnohdy byla tato adresa fiktivní a žadatel tak přestal být pod „kontrolou“ úřadů. Úprava mimo jiné zavádí nové pojmy jako . zjevně nedůvodná žádost v řízení o udělení azylu, bezpečná změna původu, bezpečná třetí země aj.

Zákon ukládá zřízení azylových středisek do kterých jsou cizinci integrováni, aby s nimi mohlo být vedeno řízení. Průběh azylového řízení je v jednotlivých typech azylových středisek, s ohledem na odlišné první postavení ubytování rozdílný. Správním postavením uprchlíka přímo souvisí i způsob a rozsah poskytovaných sociálních služeb v příslušném azylovém středisku. (avšak musím poznamenat, že tento zákon o azylu neřeší situace některých občanů jiných než

evropských zemí, kteří žádají o azyl v České republice a při tom mají úplně rozdílné rituály, víru a tradice než na jaké jsou v azylových střediscích připraveni. Mám za to, že s tímto problémem nikdo, kdo tento zákon předkládal nepočítal). Dále cizinec může pobývat na území ČR za účelem řízení o azylu jako účastník řízení o azylu – žadatel o azyl, nebo jako cizinec s přiznaným azylem – azylant.

Zahájení správního řízení je vázáno na prohlášení cizince, ze kterého je zřejmý úmysl požádat o udělení azylu. Takové prohlášení lze učinit pouze na území České republiky písemně nebo ústně do protokolu. Prohlášení je možno učinit na hraničním přechodu, v přijímacím středisku, v záchytných zařízeních pro cizince, ve zdravotnickém zařízení v průběhu hospitalizace nebo ve vězení. Cizinec má povinnost dostavit se do 24 hodin od prohlášení do přijímacího střediska, kde podá žádost o azyl. Výjimkou jsou pouze situace, kdy se z objektivních důvodů dostavit nemůže (např. hospitalizace, vězení) v těchto případech navštíví cizince pracovník OAMP a sepíše s ním žádost o azyl v místě jeho aktuálního pobytu. V přijímacím středisku provede policie s cizincem identifikační úkony. Dále má cizinec povinnost odevzdat svůj cestovní doklad, strpět sejmnutí otisků prstů a pořízení obrazového záznamu. V přijímacím středisku proběhne též zdravotní prohlídka cizince. V žádosti o azyl, jejíž přesné znění je obsaženo v příloze zákona o azylu, ministerstvo vedle faktografických údajů o cizinci a jeho rodině zjišťuje důvody, které jej vedly k odchodu ze země.

Celé řízení je vedeno v mateřském jazyce žadatele nebo s jeho souhlasem v jazyce, ve kterém je schopen se dorozumět. Náklady na tlumočníka hradí stát. Zhruba po 14-ti dnech po provedení všech nezbytných úkonů je žadatel o azyl přemístěn do pobytového střediska, kde vyčkává rozhodnutí v prvním stupni. V průběhu této doby je s žadatelem proveden pohovor, který má blíže specifikovat důvody, jež byly uvedeny v žádosti o azyl. Pohovor patří mezi nejdůležitější úkony azylové procedury, neboť dává žadateli o azyl dostatečný prostor popsat své problémy a situaci v zemi původu. Ministerstvo vydá do devadesáti dnů ode dne zahájení řízení rozhodnutí věci. Nelze-li vzhledem k povaze věci rozhodnout v této lhůtě, může ji ministerstvo přiměřeně prodloužit. O prodloužení lhůty účastníka řízení bez zbytečného odkladu písemně vyrozumí. Rozhodnutí nabývá právní moci dnem doručení žadateli. Cizinecká policie tento den vystaví cizinci výjezdní vízum. Proti pravomocnému rozhodnutí ministerstva vnitřně lze podat žalobu ke krajskému soudu místně příslušnému podle místa

hlášeného pobytu cizince v době podání žaloby. Žalobu lze podat ve lhůtě 15 či 7 dní (ve vyjmenovaných případech) a má odkladný účinek. Po dobu řízení o žalobě proti rozhodnutí ministerstva vnitra je cizinec v postavení žadatele o azyl, v době mezi nabytím právní moci správního rozhodnutí a podání žaloby je v režimu zákona o pobytu cizinců. V případě zamítnutí žádosti má cizinec právo podat kasační stížnost k Nejvyššímu správnímu soudu v Brně. Souběžně musí požádat o odkladný účinek této kasační stížnosti, aby mohl dále pobývat na území. Na žádost takového cizince mu odbor cizinecké a pohraniční policie udělí vízum za účelem strpění. Nemůže-li si tento cizinec zajistit ubytování, zajistí mu jej ministerstvo. Ostatní náklady spojené s pobytem na území nese cizinec. Cizinec, který byl zadržen a následně umístěn v záchytném zařízení pro cizince (ZZC) má právo učinit prohlášení o azylu (projevit úmysl požádat o azyl) nejpozději do 7 dnů ode dne, kdy byl o této možnosti policií informován.

V případě, že tento úmysl projeví, je s ním řízení o udělení azylu vedeno přímo v ZZC. Řízení o udělení azylu tedy není důvodem k propuštění z tohoto zařízení. Cizinec nemůže podat opakovatelnou žádost o udělení azylu v době kratší než dva roky od pravomocného ukončení předchozího řízení. V případě, že cizinec projeví úmysl podat opakovanou žádost v době kratší než dva roky, je i tento úmysl přezkoumáván, avšak pouze v případě hodném zvláštního zřetele může ministerstvo tuto lhůtu prominout. V případě zjevně nedůvodných žádostí o azyl se provádí tzv. zrychlené řízení. V takovém případě musí být rozhodnuto nejpozději do 30 dnů ode dne zahájení řízení o udělení azylu. Zjevně nedůvodné žádosti jsou ty, v nichž žadatel například uvádí pouze ekonomické důvody, bez vážného důvodu uvádí nesprávné údaje o své totožnosti nebo státním občanství nebo tyto údaje odmítá uvést, žádá o udělení azylu pouze proto, aby unikl situaci všeobecné nouze, v opakovaně podané žádosti o udělení azylu uvede skutečnosti v zásadě shodné či obdobné jako v žádosti předchozí, anebo uvede skutečnosti jiné, které mu však byly či musely být známé již při podání předchozí žádosti o udělení azylu, přichází ze státu, který Česká republika považuje za třetí bezpečnou zemí nebo bezpečnou zemí původu, uvádí skutečnosti zjevně nevěrohodné, mohl nalézt účinnou ochranu v jiné části státu, jehož státní občanství má, (alternativa vnitřního útěku), s cílem ztížit zjištění skutečného stavu věci zničil, poškodil nebo zatajil svůj cestovní doklad či jinou důležitou listinu, anebo s tímto cílem předložil padělaný nebo pozměněný cestovní doklad či jinou důležitou listinu, nebo podal

žádost o udělení azylu s cílem vyhnout se hrozícímu vyhoštění nebo vydání k trestnímu stíhání do ciziny, ačkoliv mohl požádat o udělení azylu dříve. Řízení o udělení azylu nemusí být ukončeno pouze rozhodnutím ve věci, ale také zastavením řízení. Ministerstvo vnitra řízení zastaví, pokud například žadatel o udělení azylu vzal žádost o udělení azylu zpět, dále jestliže se žadatel o udělení azylu bez vážného důvodu opakovaně nedostavuje k pohovoru nebo neposkytuje informace nezbytné pro spolehlivé zjištění skutečného stavu věci a na základě dosud zjištěných skutečností nelze rozhodnout nebo když žadatel o udělení azylu v průběhu řízení neoprávněně vstoupil na území jiného státu nebo se o neoprávněný vstup na území jiného státu pokusil.

3.5 Žadatelé o azyl

V letech 1990 až 1991 nejčastěji žádali o azyl v České republice Občané Rumunska a Bulharska, v roce 1992 občané Arménie a Vietnamu, v letech 1993 až 1994 občané Bulharska a Arménie. V současnosti (r.2004) nejčastěji žádají o azyl občané Ruska (31 % všech žadatelů, jedná se většinou o Čečence), Ukrajiny (28 %), Vietnamu (7 %), Číny (6 %) a Běloruska (4 %).oficiální statistiky Odboru azylové a migrační politiky MV ČR uvádějí, že k 31.10.2004 byl azyl udělen 2 539 lidem z 64 zemí světa. Nejvíce azylantů pocházelo z těchto zemí :

1. Rumunsko (474)
2. Afghánistán (270)
3. Rusko (210; jedná se především o uprchlíky z Čečenska)
4. bývalý Sovětský svaz (175)
5. Arménie (167)
6. Vietnam (163)
7. Bělorusko (145)
8. Irák (103)
9. Ukrajina (75)
10. Bulharsko (73)

Pro cizince přechající ze zemí, kde jsou ohroženi z důvodů ozbrojených konfliktů, živelných pohrom či porušování lidských práv, může být rozhodnutím Rady EU vyhlášena tzv. dočasná ochrana dle zákona č. 221/2003 Sb., o dočasné ochraně cizinců. Ta se vztahuje pouze na vymezenou skupinu uprchlíků a je vyhlášena na určité časové období. Předpokládá se, že jakmile to bude bezpečné, vrátí se uprchlíci zpět domů. V České republice byl tento institut použit v souvislosti s uprchlickými vlnami z Bosny a Hercegoviny, Kosova a Čečenska. (Příloha č.I).

3.6 Migrace z východní Evropy – Ukrajinci a Bulhaři

UKRAJINCI

- situace v ČR, důvody migrace :

Po vzniku nezávislé Ukrajiny v roce 1991 a v souvislosti s hlubokou ekonomickou krizí a poklesem životní úrovně v zemi se rozpoutala vlna ekonomické migrace do ČR, která je pro ukrajinské emigranty lákavým cílem z důvodů jazykové i geografické blízkosti. Největší příliv Ukrajinců byl zaznamenán v letech 1996 až 1997, v období stavebního rozvoje v ČR. K 31.12.2004 pobývalo v ČR 13 262 osob z Ukrajiny na základě povolení k trvalému pobytu. Více než 80 % ukrajinských pracovníků v ČR pochází ze západních částí Ukrajiny a Podkarpatské Rusi, kde je vysoká nezaměstnanost a celkově špatná hospodářská situace.

Významným fenoménem souvisejícím s pracovní migrací Ukrajinců je aktivita tzv. „klientů“, zprostředkovatelů práce. Ti zajišťují pracovníkům česká víza, pracovní místo, ubytování a další služby, za které si účtují určitou část z výdělků svých pracovníků. „Klienti“ často odebírají pracovníkům doklady (povolení k pobytu, cestovní pas), což jim umožňuje je vydírat a udržovat v závislosti. Placení „klientům“ se většinou týká manuálně pracujících Ukrajinců (ti kteří pracují v intelektuální sféře, většinou nikomu neplatí, protože v zemi pobývají legálně a v případě vydírání se obracejí na českou policii). I v případě legálního zaměstnání v ČR se pracovníci stávají terčem ukrajinských vyděračů, kterým musí platit za „ochranu“.

- Organizace a spolky :

Organizace většinou sdružují Ukrajince žijící v ČR už několik desetiletí. Jen částečně se jim podařilo navázat kontakty se skupinou Ukrajinců, kteří přijíždějí od roku 1989 do ČR za prací.

Ti si v roce 2001 založili vlastní organizaci . Forum Ukrajinců v České republice.

- Kulturní specifika :

Kulturní hodnoty a normy Ukrajinců se zásadním způsobem neliší od hodnot a norem české společnosti. Obecně je mezi nimi vyšší míra religiozity a národní hrdosti. Převažujícím náboženstvím na Ukrajině je pravoslaví, v západních oblastech země má silnou pozici řeckokatolická církev a na severozápadě také církev katolická. Ukrajinci v České republice chovají nedůvěru ke státním i nestátním institucím. Tradiční patriarchální rodina na Ukrajině si dodnes zachovala řadu charakteristických rysů. Muž je považován za hlavu rodiny, v rodině má rozhodující slovo a jeho povinností je rodinu materiálně zabezpečit. Žena má na starosti každodenní chod domácnosti, často řídí finanční záležitosti, většinou je také zaměstnána. Starším členům rodiny je prokazována úcta, jejich děti mají povinnost postarat se o ně ve stáří. Snaha zabezpečit rodinu je jedním z rozhodujících důvodů, proč řada ukrajinských mužů odjíždí pracovat do zahraničí. Ukrajinská společnost je výrazně maskulinní – muži si zakládají na své důstojnosti a projevech úcty vůči své osobě (pro muže- hlavu rodiny – je např. někdy obtížně přijatelné, že má jednat se ženou – úřednicí, která rozhoduje o jeho záležitostech). Při setkání si muži podávají ruce, ženy může muž během pozdravu ignorovat, při formálnějších příležitostech např. oslavy, návštěvy doma apod. je líbá na tvář. Totéž dělají i ženy mezi sebou navzájem.

- Jazyk :

Ukrajinašтина je východoslovanským jazykem blízkým ruštině a běloruštině, má několik dialektů (severní, jihozápadní a jihovýchodní). Ukrajinsky se nemluví na celém území dnešní Ukrajiny, ale zejména v jejích západních částech)v ostatních částech země se často používá ruština). Ukrajinašтина má řadu shodných rysů s dalšími východoslovanskými jazyky – zachovává 7 pádů, skloňování a vyjadřování času u sloves. Má pohyblivý přízvuk a zapisuje se upravenou verzí cyrilice.

BULHAŘI

- Situace v ČR, důvody migrace :

Podobně jako z řady jiných východoevropských zemí odchází od devadesátých let 20.století také z Bulharska v důsledku ekonomické situace v zemi např. nízká životní úroveň, nedostatečné pracovní příležitosti apod., a otevření hranic řada lidí do západní Evropy, kde doufají najít pracovní příležitosti a dobré výděvky. Za posledních 10 let odešla z Bulharska na západ téměř desetina populace.

Občané Bulharska, kteří přišli do ČR po roce 1990 jako součást širšího migračního pohybu obyvatel jihovýchodní Evropy do střední a západní Evropy, znamenali pro českou společnost novou zkušenost. Po desetiletích řízených česko-bulharských styků a usměrňování vstupu cizinců na území Československa vyvolali svou četností příchodu a zejména sociální i kulturní různorodostí smíšené a dosud neznámé pocity. Narozdíl od starší bulharské migrace, která se vyznačovala vysokým vzdělanostním průměrem a pro kterou byla charakteristická některá povolání (nejznámější byli bulharští zahradníci), je porevoluční migrace z Bulharska většinou ryze ekonomického charakteru, převládají v ní mladí muži vykonávající manuální práce, kteří svoji situaci v zemi hodnotí jako přechodnou. Bulharští imigranti nevytváří v ČR uzavřené etnické enklávy, hustší síť bulharského osídlení je pouze v severozápadních Čechách, pohraničních oblastech západních Čech a v industriální oblasti severní Moravy, tato skutečnost je zřejmě i důsledkem organizované migrace bulharských pracovníků v létech 1946 až 1957, která směřovala právě do těchto oblastí. V roce 1991 žila zhruba 1 českých Bulharů v Praze. K 31.12.2004 pobývalo v ČR 2 326 občanů Bulharska na základě povolení k trvalému pobytu.

- Kulturní specifika :

Bulharština je slovanským jazykem, patří však do jihoslovanské větve této jazykové skupiny a češtině je dost vzdálená. Má pohyblivý přízvuk a řadu přejímek z turečtiny. Pro zápis bulharštiny se používá upravená forma cyrilice. Od ostatních slovanských jazyků ji odlišuje to, že ztratila pády, podstatná jména se tedy neskloňují, slovesa potom nemají infinitiv. Některé tyto gramatické

zvláštnosti vznikly pod vlivem ostatních balkánských jazyků, jako je rumunština či albánština. Nejznámějším rozdílem v neverbální komunikaci je vyjadřování souhlasu a nesouhlasu pohyby hlavy – Bulhaři souhlas dávají najevo pohyby hlavy ze strany na stranu a nesouhlas zase rychlým kývnutím hlavy dopředu (obdobně jako my vyjadřujeme souhlas). Nesouhlas někdy Bulhaři vyjadřují také prudkým trhnutím hlavy dozadu, případně hlasitým nespokojeným mlasknutím. Smrkat na veřejnosti nahlas je vnímáno jako závažný sociální prohřešek (Bulhaři si v případě potřeby pouze v tichosti utírají nos).

V Bulharsku je nejrozšířenějším vyznáním pravoslaví, silnou pozici má v zemi i muslimské obyvatelstvo téměř 10 % všech obyvatel tvoří Turci, kteří většinou vyznávají islám. Další náboženská vyznání nemají v Bulharsku výraznější podíl. Obecně se Bulhaři vyznačují výrazně vyšší mírou religiozity, než je tomu u většinové populace v České republice.

4. Trestná činnost cizinců v České republice

4.1 Princip vázanosti zákonem.

Veškerá činnost policie a výkon jejich pravomocí se musí opírat o zákon a musí se odehrávat jeho mezích. Tento obecný princip platí také ve vztahu k menšinám a jejich příslušníkům.

Ve vztahu k menšinám se mohou policisté setkávat s problémy několika typů. Prvním z nich je protiprávní jednání, kdy jsou jedinci z řad národnostních menšin či cizinci spíše oběťmi než původci patologického jevu jde například o převaděčství či zaměstnávání cizinců za nevýhodných podmínek. Tento problém často souvisí s faktem, že v sociálně vyloučených lokalitách nebo mezi cizinci žijícími v ČR nelegálně je právo obtížněji vymahatelné a na policii se v případě problému oběti z nejrůznějších důvodů jako je strach, neznalost, nedůvěra atd., vůbec neobracejí. Druhým typem problémové situace je porušování zákonů cizinci či příslušníky národnostních nebo etnických menšin v souvislosti s existencí odlišných vzorců chování v jejich kulturách. Jedná se například o domácí násilí či obecně vztah k ženám či výchovu dětí – některé výchovné praktiky mohou být z našeho pohledu chápány jako zanedbání výchovy. V tomto případě však platí, že pokud dojde k protiprávnímu jednání byť by bylo ve shodě s kulturními vzorci dané menšiny, je třeba vůči němu postupovat v souladu se zákonem.

K patologickým jevům také často dochází v důsledku zániku tradičních kulturních norem a hodnot menšiny, slabé integraci členů menšiny do většinové společnosti a následné izolaci. Sem patří např. často diskutovaná lichva v sociálně vyloučených lokalitách obývaných převážně romskou populací. Poněkud problematická je spolupráce policie s tvořícími se elitami různých menšin.

Hlavní úskalí této spolupráce spočívá v charakteru těchto elit, neboť každá elita je zároveň zájmovou skupinou a spolupráce s ní nemusí vést k obecnému, ale pouze k dílčímu prospěchu tedy zejména k prospěchu elit. Policejní práce se také řídí

zásadami, které nevyplývají z právního řádu, ale z obecných principů efektivity a účelnosti.

Role policie je převážně sankční, ochranná a obecně pořádková. V jistém ohledu lze dovodit její preventivní roli, která je ovšem velmi omezená.

4.2 Struktura odhalených trestných činů

Do roku 1993 činil podíl cizinců mezi trestně stíhanými osobami jen něco kolem 2 %. Od roku 1994 se však toto číslo trvale pohybuje kolem 6 %.

Pokud jde o aktuální údaje týkající se celkového počtu trestných činů spáchaných cizinci, tj. včetně trestných činů zjištěných, ale neobjasněných, resp. těch, kde trestní stíhání neproběhlo či pachatel cizinec nemohl být z nejrůznějších důvodů (útěk, extradice, zánik trestnosti atd.) trestně stíhán, bylo v České republice v roce 2000 spácháno cizinci 10 250 trestných činů.

V této kriminalitě cizinců byla nejvíce zastoupena :

- majetková trestná činnost – 3 644 případů /z toho bylo 2 156 krádeží /,
- hospodářská trestná činnost – 2 541 případů,
- násilná trestná činnost – 1 144 případů /z toho bylo 44 vražd a 297 loupeží /,
- mravnostní trestná činnost - 120 případů.

Nutno připomenout, že jde jen o tu část kriminality cizinců, která byla zjevná, tj. odhalená.

Hodnocení zastoupení cizinců na kriminalitě v České republice vychází z údajů „ Formuláře a známém pachateli“ evidenčního systému statistiky kriminality (ESSK), který provozuje OSŘI PP ČR. Hodnocení vychází z počtu cizinců mezi stíhanými pachateli trestné činnosti. Při tomto způsobu hodnocení se výrazněji neprojevuje v delších časových řadách vliv změn trestně právních předpisů.

4.3 Organizovaný zločin

Organizovaný zločin představuje globální bezpečnostní riziko. Expanze tohoto fenoménu může vést k destabilizaci světového ekonomického i politického systému, přičemž se jeho aktivity zaměřují zejména na rozvojové země a země, které se nacházejí v transformačním stadiu ekonomiky. Mezi ty patří i Česká republika. Cílem organizovaného zločinu je nejen dosažení maximálních zisků, ale i ekonomického, společenského a politického vlivu. Proto ignoruje státy, jejich hranice i zákony a vytváří si uvnitř společnosti své vlastní paralelní, na státu nezávislé struktury. Zločinecké struktury organizovaného zločinu používají k dosahování svých cílů jakýchkoli prostředků. Jde o prostředky jak otevřené, jako je násilí, teror, vydírání nebo zastrašování, tak i prostředky méně viditelné, o to však pro společnost nebezpečnější, jako jsou zejména korupce, diskreditace nepohodlných osob či institucí nebo legalizace výnosů z trestné činnosti prostřednictvím zdánlivě legálního podnikání či investování.

Struktury organizovaného zločinu v ČR podle jejich národnostního, či etnického složení :

Ruskojazyčné struktury

Sféry zájmu :

- ◆ vydírání a vymáhání pohledávek na zakázku
- ◆ vymáhání poplatků od podnikatelů nebo prostitutek za tzv. „krišu“ („ochranu“)
- ◆ krádeže motorových vozidel s jejich následným nelegálním vývozem do zemí bývalé SSSR
- ◆ pašování a distribuce drog
- ◆ loupežná přepadení
- ◆ nelegální obchodování se zbraněmi a nebezpečnými látkami
- ◆ vraždy
- ◆ legalizace výnosů z trestné činnosti

Italské struktury

Sféry zájmu :

- ◆ legalizace výnosů z trestné činnosti
- ◆ nelegální obchodování se starožitnostmi a uměleckými památkami
- ◆ podvody

Balkánské struktury

Sféry zájmu :

- ◆ obchodování se ženami a organizování prostituce
- ◆ krádeže motorových vozidel s jejich následným nelegálním vývozem do zemí jihovýchodní Evropy
- ◆ krádeže s využitím nelegálně držených ostatních platebních prostředků, organizované kapesní krádeže
- ◆ pašování a distribuce drog
- ◆ padělání a pozměňování domácí a zahraniční měny nebo dokladů
- ◆ organizování nelegální migrace
- ◆ nelegální obchodování se zbraněmi

Asijské struktury

Sféry zájmu :

- ◆ organizování nelegální migrace
- ◆ pašování a distribuce spotřebního zboží
- ◆ padělání a pozměňování chráněných registrovaných známek a označení spotřebního zboží
- ◆ distribuce drog
- ◆ vymáhání pohledávek od podnikatelů
- ◆ vydírání, únosy, vraždy
- ◆ legalizace výnosů z trestné činnosti
- ◆ nelegální obchodování se zbraněmi
- ◆ podvody

Arabské struktury

Sféry zájmu :

- ◆ pašování a distribuce drog
- ◆ organizování nelegální migrace
- ◆ nelegální obchodování se zbraněmi
- ◆ padělání a pozměňování domácí a zahraniční měny
- ◆ obchodování s odcizenými motorovými vozidly
- ◆ podvody
- ◆ legalizace výnosů z trestné činnosti

4.4 Drogy

Dnem 1.1.1999 vstoupila v platnost novela trestního zákona a přestupkového zákona č.112/1998 Sb., kterým se v České republice stal trestným skutek přechovávání omamných a psychotropních látek (dále jen OPL) pro vlastní potřebu. Zmíněný zákon přinesl více změn, např. i trestnost neoprávněného nakládání s prekursory, ale trestnost přechovávání OPL je největší a velice mediálně diskutovanou změnou. Diskuse kolem jeho účinnosti a účelnosti přetrvávají. Významnou změnou v možnostech prosazování změn daných novelou je změna postoje státního zastupitelství, kdy pokynem obecné povahy nejvyššího státního zastupitelství byly stanoveny orientační hodnoty malého množství a hodnoty množství naplňující z hlediska skutkové podstaty kategorií „ve větším rozsahu“ u nejčastěji zneužívaných druhů OPL. Na tento pokyn reagovala policie ČR změnou své původní orientační tabulky a převzala kvalifikaci nejvyššího státního zastupitelství. Byly již vyneseny pravomocné rozsudky v případech nedovoleného nakládání s OPL podle § 187a, kdy se soudy okresní i krajské v odůvodněních právě opíraly o argumentace uvedené v pokynu obecné povahy nejvyššího státního zastupitelství č.6 z roku 2000. Dochází tak k postupnému sjednocování i soudní praxe v otázce kvantifikace „množství větší než malé“, které bylo tolik diskutované mezi odbornou i laickou veřejností. U heroinu z blízkovýchodních oblastí, dopravovaných do Evropy po Balkánské cestě jsou i nadále dominantní skupiny organizátorů původem z Kosova, Makedonie, Turecka a Bulharska. Roste přitom podíl zásilek dopravovaných přes Ukrajinu a dále přes Polsko. S tím souvisí užší propojení zločineckých struktur polského a tureckého původu, organizujících zásobování střední Evropy. K tomuto hodnocení situace dospěli pracovníci Národní protidrogové centrály na základě výsledků realizovaných akcí proti organizovanému zločinu v oblasti obchodu s narkotiky.

Nejvýraznějším posunem na drogové scéně jsou důsledky. Nejvýraznějším posunem na drogové scéně jsou důsledky teroristického útoku proti USA ze dne 11.zář 2001 a s tím přímo, nebo i nepřímo související výrazný pokles rozlohy půdy užívané pro pěstování opia. Z původně odhadovaných 220 000 hektarů v roce 2000 byla tato plocha zredukována na přibližně 142 800 hektarů půdy, což je pokles asi o 36% a snížení celkové produkce o 66%, vyjádřeno čísly ze 4 600

tun na 1 600 tun. Tento pokles se týkal zejména Afghánistánu, kde byla produkce zredukována z 3 276 tun v roce 2000 na 185 tun v roce 2001, tedy pokles o 94%. Na území České republiky tento trend způsobil úbytek heroínu na trhu. Proto nejsou velkým překvapením signály o vstupu Kosovoalbánců i do sféry obchodu s pervitinem a pouliční distribuce. Občané České republiky, jak ukazují výsledky, zaujímají v drogové hierarchii pozice kurýrů. Podstupují největší rizika za nejmenší peníze v rámci jednotlivých klanů. Většinou neznají jména osob vystupujících v pozadí jako hlavní organizátoři, a tím značně ztěžují práci policejních orgánů při pátrání po řídicích člancích. Zkušenosti ukazují, že důvěra v kurýry z ČR má sestupnou tendenci. V nejednom případě vynalézaví Češi sdělí svým bosům, že jim byla zásilka zabavena policií. Jindy prohlásí, že byli oloupeni, nebo jim někdo odcizil zboží z vozidla apod. Jsou i případy, kdy někteří vycestují do Turecka, aby si zajistili originální lepicí pásky, do kterých se balí zásilky. Touto páskou přebalí balíček, ze kterého si část tajně odebrali pro osobní potřebu. Zboží potom vypadá jako originál od dodavatele. Proto si organizátoři raději najímají kurýry z Polska. Největší zásilky byly zajištěny na základě mezinárodní spolupráce v zahraničí. Česká republika i nadále slouží jako azylová nebo domovská země organizátorů, zatímco mezisklady heroínu se postupně přesouvají zejména na Slovensko a do Polska. V tomto ohledu rovněž vzrostl význam Bulharska a balkánských zemí, kde zůstaly značné zásoby heroínu po válečném konfliktu v Afghánistánu.

Předpokládá se, že jedním z důvodů, proč v těchto zemích zůstávají nejlépe zásobena skladiště heroínu, je očekávání nárůstu cen v cílových zemích. Další příčinou je skutečnost, že po sebevražedném útoku teroristů na New York došlo ke zpřísnění hraničního režimu i v Evropě a zemích nacházejících se na balkánské trase. Z dosavadních zkušeností bylo zjištěno, že dochází i k případům, kdy se z Nizozemska pašuje kokain do Bulharska, kde dojde k výměně za heroin, který se poté dováží do České republiky. Dobré kontakty Kosovoalbánců v Turecku a Bulharsku jsou předzvěsti, že i nadále můžeme počítat se silnou pozicí tohoto etnika v rámci narkomafie působící na našem území.

Podle odhadů expertů na drogovou kriminalitu je v současné době neodhaleno asi :

70 – 80 % dovozu drog

70 – 80 % tranzitu drog přes naše území

40 – 50 % nedovolené výroby drog

50 – 60 % nedovoleného vývozu drog (pervitinu)

80 – 85 % nedovoleného obchodování s drogami

70 – 80 % nedovoleného držení drog pro vlastní potřebu

V období roku 2001, bylo uskutečněno Národní protidrogovou centrálou (dále NPC) v ČR celkem 118 realizačních akcí, při kterých bylo obviněno 241 pachatelů, kterým bylo bezprostředně při realizaci sděleno obvinění celkem pro 480 drogových trestných činů. U většiny obviněných bude počet prokázaných skutků v průběhu vyšetřování narůstat. V rámci provedených akcí bylo zatčeno a obviněno 70 cizinců.

V průběhu roku bylo pracovníky NPC SKP P ČR zadrženo :

- 30 702 dávek heroinu
- 60 617 dávek metamfetaminu
- 0,5 kg amfetaminu
- 20 171 dávek kokainu
- 3, 512 kg hašiše
- 0,171 kg marihuany
- 20 247 ks tablet extáze
- 1 kg modafenu
- 1,5 l solutanu
- 17 laboratoří odhaleno

5. Cesty snižování trestné činnosti cizinců v ČR

Je zřejmé, že boj proti nebezpečím vyplývajícím z aktivit organizovaného zločinu nelze vést v současné době již pouze na úrovni národních států. Je nutná mnohem širší, celoevropská i mezinárodní spolupráce na tomto poli, neboť je tímto způsobem lze nalézt přiměřenou odpověď na bezpečnostní, ekonomické, sociální a politické problémy, které organizovaný zločin pro světové společenství představuje.

Základem pro úspěšnou realizaci všech opatření v oblasti boje s organizovaným zločinem na evropské a mezinárodní úrovni jsou některé dohody, konvence a úmluvy, které byly přijaty v posledních letech.

Mezinárodní dohody, konvence a úmluvy v rámci boje proti organizovanému zločinu :

- Úmluva OSN proti nadnárodnímu organizovanému zločinu /podepsána v roce 2000/,
- Schengenská dohoda /1985/ a Prováděcí úmluva k Schengenské dohodě /1990/ o postupném odstraňování kontrol na společných hranicích,
- Konvence členských států Rady Evropy o praní, vyhledávání, zadržování a konfiskaci výnosů ze zločinu /1990/,
- Předvstupní pakt o organizované trestné činnosti mezi členskými státy EU a žadatelskými zeměmi střední a východní Evropy a Kyprem /1998/,
- Směrnice Rady EU o předcházení použití finančního systému za účelem praní peněz /1991/,
- Úmluva o zřízení Evropského policejního úřadu /úmluva o EUROPOLU – 1995/,
- Akční plán boje proti organizované kriminalitě Rady EU /1997/,
- Usnesení Rady EU o prevenci organizované trestné činnosti zavedením celkové strategie pro boj proti ní /1998/.

Programy a koncepce v oblasti boje proti organizovanému zločinu v České republice :

- Aktualizovaná koncepce proti organizovanému zločinu /1997/,

- Vládní program boje proti korupci v České republice /1999/,
- Informace o stavu organizovanému zločinu na území České republiky /2000/,
- Národní akční plán boje proti terorismu /2003/.

Preventivní činnost Útvaru pro odhalování organizovaného zločinu:

- oblast preventivních aktivit s cílem předcházení a zamezování vzniku organizované trestné činnosti spojené s nelegálním obchodováním s lidmi, kde se tato preventivní činnost odvíjí především formou účasti pracovníků útvaru v pracovních rezortních i mezirezortních komisích (např. v rámci projektu OSN „Prevence, potlačování a trestání obchodu s lidmi, zvláště se ženami a dětmi“ , programů Mezinárodní organizace pro migraci atd.), jejich účastí na seminářích a konferencích zaměřených na ochranu práv žen a dětí i v rámci spolupráce s nevládními neziskovými organizacemi jako jsou „La Strada“, IOM, Charita a další,
- oblast preventivně bezpečnostních opatření, které jsou realizována na území státu během konání různých potencionálně rizikových akcí (např. opatření a činnost pracovníků útvaru během zasedání Mezinárodního měnového fondu v roce 2001 či výročního zasedání Severoatlantické aliance v roce 2002/,
- oblast preventivně bezpečnostní činnosti při návštěvách významných zahraničních delegací či osobnosti nebo opatření směřujících k udržení vnitřní bezpečnosti a veřejného pořádku během konání nejrůznějších protestních aktivit, shromáždění
- a projevů organizovaných domácími či zahraničními radikálně extremistickými organizacemi či hnutími,
- oblast ochrany bezpečnosti objektů strategického či politického významu, jako jsou jaderná elektrárna Temelín, mezinárodní letiště Praha – Ruzyně, zastupitelské úřady cizích zemí v Praze apod.,
- oblast odborné výchovy, výcviku a školení pracovníků z ostatních a součástí Policie ČR na úseku radioaktivních a nebezpečných látek, zbraní, střelivu a NVS a v oblasti ochrany měny a ostatních platebních prostředků,
- preventivní činnosti v oblasti ochrany utajovaných skutečností podle zákona č. 148/1998 Sb. v souladu s příslušnými prováděcími právními předpisy a interními akty řízení,

- oblast masově sdělovacích prostředků, zejména formou zveřejňování odhalených případů organizované trestné činnosti včetně informací o úspěšné realizaci jejich pachatelů.

Opatření k boji s nelegální migrací byla rozvržena do pěti základních oblastí, které jsou popsány v Akčním plánu boje s nelegální migrací, předloženého Bezpečnostní radě státu.

Oblast prevence :

- a) Přijímat opatření směřující k omezování migrace v její nelegální formě odstraňováním příčin přímo v místech jejího vzniku.
- b) Získat převahu nad neregulérním zprostředkováváním informací.
- c) Monitorovat situaci v zahraničí z hlediska možnosti vzniku migračních vln a průběžně předávat informace o aktuální situaci zainteresovaným orgánům a institucím.
- d) Pokračovat v realizaci pilotního projektu „ Aktivní výběr kvalifikovaných zahraničních pracovníků“ a rozvinout jej ve funkční systém migračního managementu a urychlit legislativní změny v závislosti na poznatcích pilotního projektu.
- e) Změnit praxi při udělování víz k pobytu zjednodušením administrativních úkonů.
- f) Zjednodušit možnost získání povolení k zaměstnání tak, aby správní řízení o povolení k zaměstnání bylo realizováno současně s řízením o povolení k pobytu a vytvořit nový model smluv o vzájemném zaměstnávání mezi Českou republikou jako cílovou zemí a zeměmi původu.
- g) Užší spolupráci se zeměmi původu, urychlit vyhoštění nelegálních migrantů, využívat již existujících readmisních dohod a usilovat o uzavření dalších.

Oblast kontroly a postihů :

- a) Zintenzívnit a zefektivnit činnost zainteresovaných kontrolních orgánů na území ČR a personálně tyto orgány posílit.

- b) Kontroly více zaměřit do míst nejčastějšího výskytu nelegálního zaměstnávání cizinců.
- c) Provádět a postupně zintenzívnit kontroly zahraničních fyzických osob (podnikajících podle živnostenského zákona).
- d) Provádět a postupně zintenzívnit kontroly právnických osob, jejímž statutárními zástupci, Členy statutárního orgánu společníky, nebo členy jsou cizinci (dále jen podnikatelé).
- e) Důsledně využívat sankce podnikatelům za daňové nedoplatky.
- f) V maximální míře využívat sankce vůči podnikatelům a zaměstnavatelům za nedoplatky na pojistném na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti a na pojistném na všeobecném zdravotním pojištění.
- g) Po povinných osobách důsledně vyžadovat úhradu nákladů vzniklých České republice v souvislosti se správním vyhoštěním cizince.
- h) Po zajištění přístupu k nezbytným údajům v informačních systémech orgánů státní správy, ověřovat pravost všech údajů a dokladů předkládaných k žádostem o udělení víz k pobytu.

Legislativní oblast :

- a) do nového trestního zákona navrhnout zařazení skutkové podstaty, „předložení“ jakéhokoli padělaného, pozměněného nebo podvodně získaného dokladu v řízení ve věcech vstupu a pobytu cizinců jako trestný čin.
- b) iniciovat vydání obecně závazného právního předpisu pro stanovení výše nákladů podle § 123 odst.5 zákona o pobytu cizinců, a způsob jejich vymáhání.
- c) rozšířením ustanovení § 3 zákona č. 137/2001 Sb., o zvláštní ochraně svědka a dalších osob v souvislosti s trestním řízením a o změně zákona č. 99/1963Sb., dát při vyšetřování zvláště závažných TČ spojených s nelegální migrací policii možnost motivovat svědky nebo poškozené ke spolupráci i zajištěním legálního pobytu na území České republiky.

Meziresortní spolupráce :

- a) Oprávněným orgánům a institucím, jejichž doklady jsou k žádostem ve věcech vstupu a pobytu cizinců přikládány, poskytovat přístup k nezbytným údajům v informačních systémech v souladu s platnými zákony.
- b) Zintenzívnit činnost Meziresortního orgánu pro boj s nelegálním zaměstnáváním cizinců na území České republiky.

Mezinárodní spolupráce :

- a) Navázat užší spolupráci mezi členskými a přistupujícími zeměmi EU v rámci boje s nelegální migrací.
- b) Po vstupu do EU resp. Schengenu přistoupit a podílet se na zavádění společného identifikačního systému vízových údajů.
- c) Aktivně se účastnit na projektu Evropské pohraniční policie a zřídit společné řízení kontroly hranic.
- d) Se všemi sousedními státy uzavřít bilaterální dohody o spolupráci policejních orgánů a orgánů působících při ochraně státních hranic v příhraničních oblastech.
- e) Uzavřít mezinárodní dohody o spolupráci při potírání nepřihlášené výdělečné činnosti a přeshraničního zneužívání sociálních dávek spojených s výdělečnou činností jakož i v oblasti „zapůjčené“ práce.
- f) Rozvíjet vzájemně prospěšné partnerství mezi zeměmi původu, tranzitními zeměmi a Českou republikou s důrazem na účinné stimulování ke spolupráci v oblasti boje s nelegální migrací.
- g) Vyvíjet tlak na uzavření dvoustranných readmisních dohod se státy, jejichž občané se snaží nelegálně vstupovat na území ČR. Toto úsilí je však třeba podpořit i ze strany Evropské rady.
- h) Zintenzívnit systém včasného varování včetně zapojení nevládních a mezinárodních organizací.

Závěr

Tématem závěrečné práce byla problematika kriminální činnosti cizinců žijících v naší společnosti. Práce ukazuje, že se zájmovými cizinci je nutno pracovat už před vstupem na území a koncepce imigrační a azylové politiky je na dobré úrovni a schopna uspokojit potřeby společnosti. Jsou zde popsány cesty vedoucí k ochraně společnosti a zlepšení kontroly před nelegální migrací, drogovou otázkou a v návaznosti na tyto fenomény také organizovaný zločin. Shledává, že rizika jsou známá a tyto preventivní programy jsou dosti rozsáhlé. Z uvedených statistik je možno vyčíst, že cizinci jsou v některých směrech náchylnější k páchání trestné činnosti. Je ovšem nutno podotknout, že nelze statisticky stále doložit přesné množství cizinců, kteří se zde zdržují v rámci nelegální migrace, a tak jsou tyto statistiky „nebezpečnosti“ do jisté míry zkresleny. Je jisté, že cizinci v naší společnosti budou žít vždy a cizinců bude do budoucna v rámci vládních opatření proti „vymírání“ obyvatel přibývat. Záleží jen na našich postojích, které jsou řekla bych do jisté míry podmiňovány nedostatečnými znalostmi a zkušenostmi, jak vedle sebe budeme na území České republiky, a na území Evropské unie žít. Odborníci se shodují však, že existuje pět základních bodů, jejichž splnění předejdeme mnohým ozbrojeným konfliktům a následnému přesídlování. A to : globálním vyřešením problému chudoby, cílenou investicí do míru, omezením a kontrolou obchodu se zbraněmi, prosazování demokracie a dodržování lidských práv a převzít odpovědnost.

I Česká republika musí přispět svým dílem k uskutečnění výše uvedených bodů. Musí zvýšit své úsilí v boji s nelegální migrací a nelegálním zaměstnáváním cizinců. Svým dosavadní přístupem k těmto problémům, přispěla svým dílem k rozšíření zločineckých organizací zabývajících se prostitucí, obchodem s drogami nebo lidmi a převaděčstvím.

Resumé

Tato bakalářská práce se zabývá otázkou trestné činnosti cizích státních příslušníků na území České republiky.

Hlavním cílem je tedy trestná činnost cizinců na území České republiky a jevy, které tuto činnost doprovází. V práci je postupně popsán od historie a trendů současné migrace také předpokládaný vývoj migrační a azylové politiky v České republice po vstupu do Evropské unie a postupné začlenění České republiky do tzv. Schengenského systému k 1.7. 2007. V další části je popsán současný stav a právní rámec migrační a azylové politiky ČR.

Dalším cílem bakalářské práce je vhodně utřídit a shrnout veškeré informace a data migrace na území České republiky.

Je zde popsán způsob prevence a ochrany, ale také represe před trestnou činností jejímž působením dochází k tomu, že míra kriminality cizinců se již několik let udržuje na poměrně stabilizované úrovni.

UNIVERZITA TOMÁŠE BATI VE ZLÍNĚ
Institut mezioborových studií v Brně

Záznam o bakalářské práci

Anotace

Březná Kateřina, Trestná činnost cizích státních příslušníků na území ČR.
(Bakalářská práce). Brno : Institut mezioborových studií, 2006.

V práci je postupně popsán od historie a trendů současné migrace, také předpokládaný vývoj migrační a azylové politiky v ČR po vstupu do Evropské unie a postupné začlenění České republiky do tzv. Shengenského systému plánovaného k 1.1.2007. V další části je popsán současný stav a právní rámec migrační a azylové politiky v ČR, trestná činnost cizinců, a nastínění problémů s nelegální migrací.

KLÍČOVÁ SLOVA :

Azyl-Asylum,Cizinec–Alien,Migrace–Migration,Nelegální migrace–Illegal migration,Organizovaný zločin–Organization kriminality, Shengenský prostor–Schengen territory,Trestný čin–Criminal act,Uprchlík-Refugee

Annotation

This study describes the evolution of migration and asylum politics in Czech republic after entry to EU and consecutive incorporating Czech republic to Shengen systém planned for date 1.1.2007. next part describes contemporary condition and law border of migration and asylum politics in Czech republic, crime activity of foreigners and says about problems with illegal migration.

Literatura a prameny

- Zákon číslo 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky, ve znění pozdějších změn a doplňků
- Zákon číslo 325/1999 Sb., o azylu, ve znění pozdějších změn a doplňků
- Zákon číslo 71/1967 Sb., o správním řízení, ve znění pozdějších změn a doplňků
- Zákon číslo 216/1991 Sb., o cestovních dokladech a cestování do zahraničí, ve znění pozdějších změn a doplňků
- Zákon číslo 1/1991 Sb., Ústava ČR; v ní pak Hl.1, čl. 12, o nabývání a pozbývání státního občanství
- Zákon číslo 40/1993 Sb., o nabývání a pozbývání státního občanství České republiky, ve znění pozdějších změn a doplňků
- MUSIL J., KONRÁD Z., SUCHÁNEK J. Kriminalistika. Praha: C.H.Beck, 2001, ISBN 80-7179-362-0
- CEJP, M.: Expertíza k problematice organizovaného zločinu. Trendy ve vývoji některých ukazatelů o struktuře skupin a charakteru činnosti organizovaného zločinu. Institut pro kriminologii a sociální prevenci, Praha 2002
- NĚMEC, M.: Organizovaný zločin. Aktuální problémy organizované kriminality a boje proti ní. Praha, Naše vojsko, 1995
- SCHEINOST, M.: Trestná činnost cizích státních příslušníků v ČR a etnický faktor v organizované kriminalitě. Studie. Institut pro kriminologii a sociální prevenci, Praha, 1996

- NOVOTNÝ, O. a kol., Trestní právo hmotné I. Obecná část. Praha : CODEX, 1997, ISBN 80-85963-24-8
- NOVOTNÝ, O. a kol., Trestní právo hmotné II. Zvláštní část. Praha : CODEX, 1997, ISBN 80-85963-24-8
- Sdělení MZV Č. 208/1993 Sb., o sjednání Úmluvy o právním postavení uprchlíků a protokolu týkajícího se právního postavení uprchlíků
- Migrace na území ČR ve statistikách – situace do 31.12.2002, PČR, ŘS CPP, Skupina analytiky, Praha, 2004
- Akční plán boje s nelegální migrací, MV ČR, Praha, 2003
- KOCEV M., SLEZÁKOVÁ E., Sociálně patologické jevy spojené s migrací cizinců do ČR se zaměřením na uprchlíky a žadatele o azyl, Praha, 2002
- NEVORÁNEK J., ŘEHOŘ A., Metodické pokyny pro zpracování bakalářské práce, Institut mezioborových studií Brno, 2004
- www.czso.cz/ Český statistický úřad/, www.justice.cz/ /Ministerstvo spravedlnosti ČR/, www.mvcr.cz/ /Ministerstvo vnitra ČR/, www.mpsv.cz/ /Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR/, www.vlada.cz/ /Vláda ČR/, www.azyl.cz/ /Organizace pro pomoc uprchlíkům/,

Seznam příloh

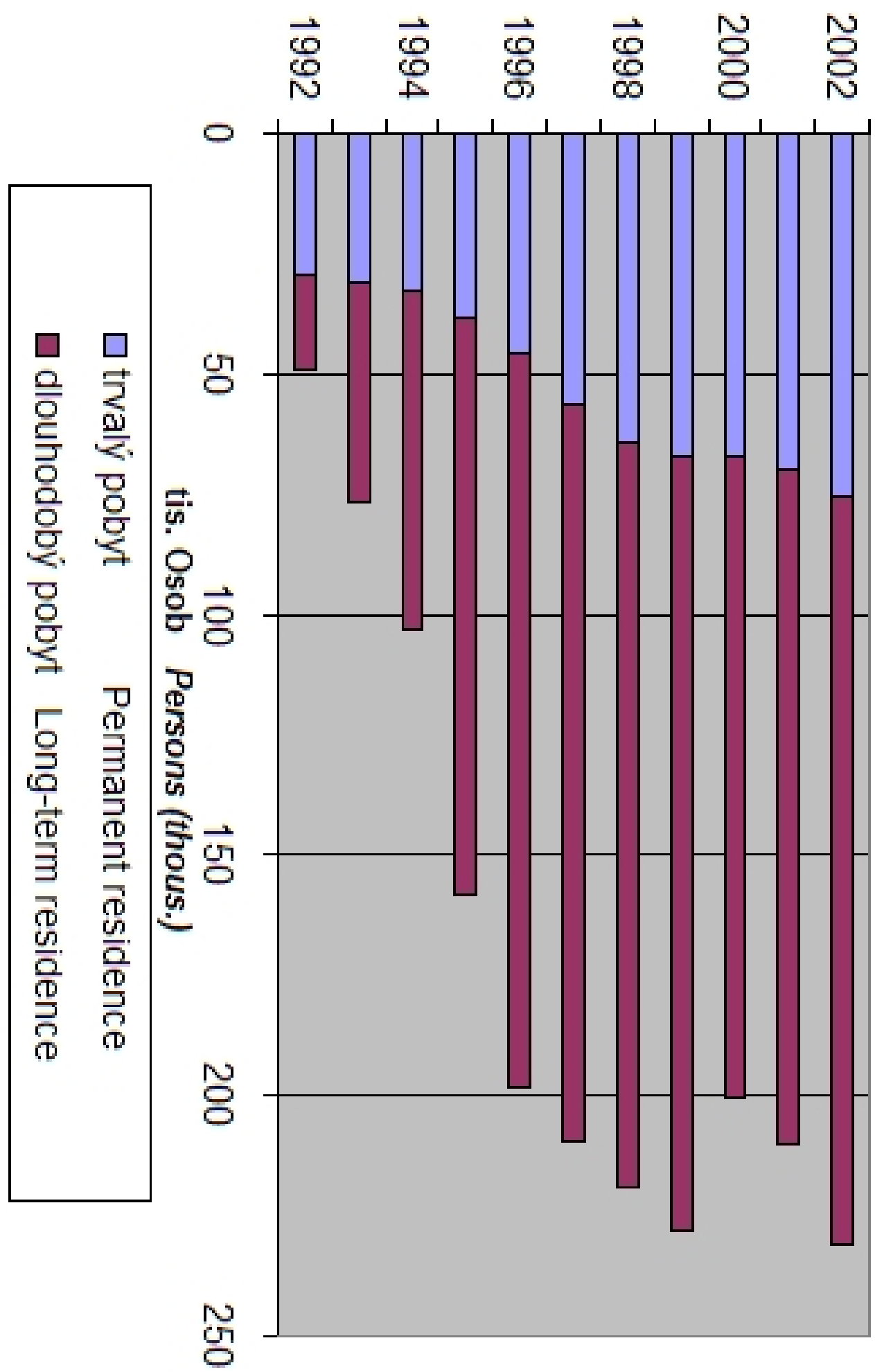
Příloha č.I

Graf : Cizinci v ČR. Zdroj MVČR.

Příloha č.II

Graf : Vybrané skupiny cizinců s povoleným trvalým pobytem v ČR
k 31.12.2004. Zdroj MVČR.

CIZINCI V ČR FOREIGNERS IN THE CR

**Vybrané skupiny cizinců s povoleným
trvalým pobytem v ČR k 31.12.2004
(zdroj MVČR)**

■ Vietnam	21%
■ Slovensko	17%
■ Ukrajina	13%
■ Polsko	12%
■ Rusko	6%
■ Německo	4%
■ Bulharsko	2%
■ Srbsko a Černá Hora	2%
■ Rumunsko	2%
■ USA	2%
■ Chorvatsko	1%
■ Bosna a Hercegovina	1%
■ Kazachstán	1%
■ Čína	1%
■ Rakousko	1%
■ Itálie	1%
■ Bělorusko	1%
■ Velká Británie	1%
■ Arménie	1%
■ Řecko	1%
■ Moldavsko	1%
■ ostatní	9%

